

Sygn. akt: III AUa 696/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski (spr.)

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: stażysta Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2013 r. w Łodzi

sprawy **J. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 21 lutego 2013 r., sygn. akt: VIII U 2250/12;

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

III AUa 696/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 maja 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił J. M. prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie udowodnił 15 - letniego pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a także nie udokumentował rozwiązania stosunku pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji, J. M. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury, przez uwzględnienie do okresu pracy w szczególnych warunkach zakwestionowanych przez ZUS okresów zatrudnienia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 12 października 2011r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, po rozpoznaniu apelacji J. M., uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że wnioskodawca wypełniając

wniosek o przyznanie emerytury nie zdawał sobie sprawy z konsekwencji jakie wynikają ze wskazania uczestnictwa w OFE, w rzeczywistości nie jest członkiem OFE a Sąd Okręgowy ferując swój wyrok oparty na założeniu, że wnioskodawca jest członkiem OFE w rzeczywistości oparł się jedynie na treści wniosku, nie podejmując żadnego postępowania mającego na celu wyjaśnienie tej kwestii. Jak wskazał Sąd Apelacyjny, oddalenie odwołania w tych okolicznościach jest przedwczesne, Sąd Okręgowy nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy winien więc przeprowadzić stosowne postępowanie dowodowe zainicjowane przez wnioskodawcę na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach, przy założeniu, że wnioskodawca nie był i nie jest członkiem OFE.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

J. M. ur. (...), w dniu 14 marca 2011r. złożył wniosek o emeryturę.

Organ rentowy uznał wnioskodawcy 27 lat, 3 miesiące i 25 dni ogólnego stażu pracy, w tym rok, 6 miesięcy i 28 dni okresu pracy w warunkach szczególnych (1 lipca 1967r. - 19 września 1968r., 25 czerwca 1991r. -31 października 1991r.). Organ rentowy nie uwzględnił do okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia od 23 października 1970r. do 24 lipca 1972r., od 9 sierpnia 1972r. do 6 kwietnia 1974r., od 10 maja 1974r. do 29 lutego 1976r. i od 8 marca 1976r. do 16 października 1990r., ponieważ wskazane w przedłożonych angażach stanowiska pracy nie występują w wykazie prac zaliczanych do szczególnych warunków.

Wnioskodawca nie jest członkiem OFE.

Wnioskodawca był zatrudniony w okresie od 23 października 1970r. do 24 lipca 1972r. pracował jako monter samochodowy w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) I Oddział w Ł.. Pracował jako mechanik podwoziowy, kanałowy. Naprawiał samochody i autobusy. Zajmował się naprawą łożysk, silników, pracował w kanale.

W okresie od 9 sierpnia 1972r. do 6 kwietnia 1974r. J. M. pracował jako monter samochodowy w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. (Transport B.). Wnioskodawca wykonywał swoje obowiązki w kanale remontowym, jako mechanik podwoziowy.

W okresie od 10 maja 1974r. do 29 lutego 1976r. wnioskodawca jako mechanik napraw pojazdów samochodowych w Przedsiębiorstwie (...) I Oddział w Ł.. Wnioskodawca pracował przeważnie w kanałach remontowych.

Od 8 marca 1976r. do 16 października 1990r. wnioskodawca pracował w Zakładach (...) w Ł. jako ślusarz remontowy, monter wózków akumulatorowych, monter maszyn i urządzeń, mechanik wózków, mechanik samochodowy, monter maszyn, ślusarz remontowy, robotnik magazynowy. Wnioskodawca w toku zatrudnienia pracował na różnych stanowiskach. Zajmował się naprawą klimatyzacji i wentylatorów, wymieniał łożyska, wyjmował silniki. Naprawiał wózki akumulatorowe, których akumulatory były zakwaszone. Wnioskodawca zajmował się odkwaszaniem wózków, wymieniał części, naprawiał akumulatory, dokonywał czynności związanych z ich ładowaniem, wymianą elektrolitu - kwasu siarkowego. Jako monter maszyn i urządzeń wnioskodawca pracował przy pompach wtryskowych gaźników, przy układach paliwowych. Wnioskodawca zajmował się naprawą sprzężarek. W ostatnim okresie zatrudnienia wnioskodawca pracował w magazynie przy barwnikach i chemikaliach. Dokonywał rozdziału chemikaliów na działy. Angaże wnioskodawcy ulegały częstym zmianom, chodziło o zmianę stawek pieniężnych.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie jest zasadne. J. M. przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity późn. zm.), ponieważ legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, że wnioskodawca w spornym okresie czasu wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych. Wnioskodawca legitymuje się zarówno wymaganym ogólnym stażem pracy jak i ponad 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, ukończył wymagany wiek, co uprawnia go do wcześniejszej emerytury. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. M. prawo do emerytury poczynając od 14 marca 2011 r., tj. od daty złożenia wniosku o świadczenie.

W pkt 2 wyroku Sąd ustalił, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie świadczenia J. M. w terminie 30 dni od uprawomocnienia się wyroku, o czym orzekł w oparciu o art. 118 ust 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 pkt 2 porządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

W apelacji organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości zarzucając: - naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy;

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (t. jedn. Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227), poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie prawa do emerytury pomimo nie udokumentowania wymaganego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Wskazując na te zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W ocenie apelującego Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego bez wszechstronnego i prawidłowego rozważenia zebranego materiału, doprowadzając do błędnych ustaleń faktycznych. Z uzasadnienia wyroku wynika tylko tyle, że w ocenie sądu I instancji J.M. w spornym czasie wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Jednakże wprost nie można z uzasadnienia wywieść, jakie czasokresy zostały faktycznie uwzględnione w rozmiarze prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia, gdyż sąd nie sprecyzował w jakich okresach i na jakich stanowiskach pracę tę uwzględnił. Apelujący podkreślił, że uzasadnienie skażonego wyroku nie ma wszystkich koniecznych elementów do zmiany zaskarżonej decyzji, albowiem zawiera kardynalne braki w materiale dowodowym. Na przykład, w okresie lat 1974-1976 sąd ustalił, że wnioskodawca jako mechanik napraw pojazdów samochodowych pracował przeważnie w kanałach, ale nie wiadomo czy sąd ten okres uznał w całości czy też zgodnie z wymogiem działu XIV, poz. 16, pkt 2 określonym w zarządzeniu Ministra Komunikacji, zaliczył czas pracy wyłącznie w kanałach remontowych. Ponadto w odniesieniu do zatrudnienia zakładach włókienniczych w latach 1976-1990, sąd „wrzucił” wszystkie stanowiska do trzech pozycji wykazu dla przemysłu lekkiego, tj. wymienionych w dziale XIV czyli do poz. 9, 13, 14 i 16 i nie określił w jakich przedziałach czasowych były wykonywane poszczególne czynności na różnych stanowiskach pracy. Tutaj też zachodzi zasadnicze pytanie jakie organ rentowy ma zaliczyć okresy, skoro praca przy naprawie wentylatorów, naprawie sprężarek, itd. nie mieści się w zakresie stanowiska maszynisty czy operatora obsługującego stację sprężarek (poz.9). Praca przy wózkach widłowych choć przyporządkowana właściwie do powołanej pozycji w odniesieniu do angaży (poz. 13), nie daje wystarczającego do uprawnień emerytalnych wymiaru pracy, nawet przy uwzględnieniu pierwszych trzech spornych okresów w innych firmach, które podlegały resortowi komunikacji. Nie można też nie zauważyć, że monter maszyn i urządzeń jest pojęciem obejmującym szeroki zakres zadań i obowiązków w tym także ten, który jak wskazano wyżej nie znajduje odpowiednika przy obsłudze sprężarek.

Ponadto, sąd I instancji wydając orzeczenie stwierdzające odpowiedzialność organu rentowego, orzekł tę odpowiedzialność na przyszłość, wbrew art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Na marginesie trzeba dodać, iż dodatkowo nie uzasadnił dlaczego obciąża organ rentowy odpowiedzialnością za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Fakt wykazania pracy w szczególnych warunkach jest elementem podlegającym udowodnieniu w postępowaniu rentowym według ściśle określonych środków dowodowych, których ograniczenia nie przewidują dopuszczania zeznań świadków. Wykazanie zatem odpowiedniego stażu w warunkach szkodliwych, a co i tym idzie prawa do emerytury wcześniejszej, jest okolicznością obciążającą dowodowo wnioskodawcę i to on ma wykazać, że w określonym dniu spełnił warunki do świadczenia. A więc dopóty, dopóki na właściwej drodze nie zostanie dowiedzione, że jest osobą uprawnioną do świadczenia, organ rentowy nie popada w zwłokę.

Ubezpieczony, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie. Wprawdzie apelujący nie sformułował bezpośrednio zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 328 § 2 k.p.c., to jednak z treści apelacji taki zarzut można wywieść. Zarzut ten jest w pełni zasadny. Uzasadnienie Sądu Okręgowego nie odpowiada wymogom określonym w wymienionym przepisie, bowiem jest niespójne, nie zawiera ustaleń faktycznych będących podstawą rozstrzygnięcia, faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Z tej też przyczyny wyrok Sądu I instancji nie poddaje się kontroli instancyjnej.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał jedynie, że wnioskodawca legitymuje się 15-letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych, gdyż w ocenie sądu, J. M. w spornym czasie wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Jednakże z uzasadnienia nie można wywieść, jakie czasokresy zostały faktycznie uwzględnione do pracy w szczególnych warunkach, gdyż Sąd I instancji nie sprecyzował w jakich okresach i na jakich stanowiskach pracę tę uwzględnia.

Zdaniem Sądu do prac w szczególnych warunkach można zaliczyć wnioskodawcy prace w latach 1974-1976, bowiem jako mechanik napraw pojazdów samochodowych pracował przeważnie w kanałach, ale jednocześnie Sąd nie określił, czy ten okres uznał w całości czy też zgodnie z wymogiem działu XIV, poz. 16, pkt 2 zaliczył czas pracy wyłącznie w kanałach remontowych. Ponadto, w odniesieniu do zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładach (...) w latach 1976-1990, Sąd zaliczył wszystkie stanowiska pracy do pozycji wykazu dla przemysłu lekkiego, tj. wymienionych w dziale XIV poz. 9, 13, 14 i 16 i nie określił w jakich przedziałach czasowych były wykonywane poszczególne czynności na różnych stanowiskach pracy. Wskazać przy tym należy, że praca przy naprawie wentylatorów, naprawie sprzężarek, itd. nie mieści się w zakresie stanowiska maszynisty czy operatora obsługującego stację sprzężarek (poz.9). Natomiast stanowisko pracy monter maszyn i urządzeń jest pojęciem obejmującym szeroki zakres zadań, w tym także takich, które nie są zaliczane do prac w szczególnych warunkach. Uzasadnienie stanowiska Sądu Okręgowego oparte jest na jednym argumencie, tego że ubezpieczony wykonywał na piastowanych stanowiskach pracy czynności mieszczące się w ramach prac w szczególnych warunkach, tymczasem co do rodzaju wykonywania poszczególnych prac Sąd nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego.

W konsekwencji przekroczona została, wyrażona w art. 233 § 1 k.p.c., zasada swobodnej oceny dowodów, gdyż Sąd I instancji nie rozważył wszechstronnie zebranego w sprawie materiału. Ocena tego materiału została dokonana w sposób dowolny i wybiórczy, dlatego też nie można stwierdzić w sposób nie budzący wątpliwości, że zajmowane przez wnioskodawcę w spornych okresach stanowiska pracy i zakres prac nimi objęty mieści się w wykazie A dział XIV rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W tej sytuacji, Sąd meriti oparł swoje orzeczenie na materiale dowodowym, który nie mógł w istocie stanowić wiarygodnej podstawy orzeczniczej, co spowodowało nie rozpoznanie istoty sprawy i wymaga ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Sąd winien więc w toku ponownego rozpoznania sprawy przeprowadzić postępowanie dowodowe na skonkretyzowane okoliczności wykonywania przez wnioskodawcę w spornych okresach pracy w szczególnych warunkach. A zatem, czy praca wykonywana przez J. M. w trakcie zatrudnienia w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) I Oddział w Ł., Przedsiębiorstwie (...) w Ł., Przedsiębiorstwie (...) I Oddział w Ł. oraz Zakładach (...) w Ł. spełniała przesłanki wskazane w wykazie A dziale XIV, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i czy może być zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach. Dopiero bowiem ocena, pozostających w dyspozycji Sądu Okręgowego dowodów pozwoli na zajęcie stanowiska co do skuteczności ubiegania się przez wnioskodawcę o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W tym stanie rzeczy, z omówionych powodów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.